

Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

Pārskats par ārpustiesas parādu atgūšanas sektoru 2015.gadā

Rīga 2016

Saturs

1. Pamatinformācija.....	3
2. Parādu atgūšanai nodoto parādu (lietu) skaits	4
3. Parādu atgūšanai nodoto parādu (lietu) skaits dalījumā pa nozarēm	4
4. Apkalpoto parādu (lietu) skaits dalījumā pa piedziņas etapiem.....	6
5. Atgūto parādu (lietu) skaits	6
6. Kopējā parādu portfelī esošo parādu (lietu) skaits dalījumā pa nozarēm	7
7. Kopējā parādu portfelī esošo parādu (lietu) summas apmērs dalījumā pa nozarēm	8

2015.gadā Latvijā darbojās 28 ārpustiesas parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzēji (komersanti), kuri saņēmuši Patērētāju tiesību aizsardzības centra (turpmāk – PTAC) izsniegto speciālo atļauju (licenci) ārpustiesas parādu atgūšanai. No tiem trīs ir jauni pakalpojuma sniedzēji, kuri speciālo atļauju (licenci) ārpustiesas parādu atgūšanai saņēma 2015.gadā.

Licencētie ārpustiesas parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēji

Nr. p/k	Komersants	Licences numurs	Licences termiņš	
1	SIA "Uzņēmējdarbības attīstības fonds"	PA-2013-001	01.05.2013	30.04.2016
2	SIA "CREDITREFORM LATVIJĀ"	PA-2013-002	01.05.2013	30.04.2016
3	Lindorff Oy Latvijas filiāle	PA-2013-003	01.05.2013	30.04.2016
4	UAB "GELVORA" FILIĀLE LATVIJĀ	PA-2013-004	01.05.2013	30.04.2016
5	SIA "Kredītu inkasso"	PA-2013-005	01.05.2013	30.04.2016
6	SIA "Sergel"	PA-2013-006	01.05.2013	30.04.2016
7	SIA "JULIANUS INKASSO LATVIJA"	PA-2013-007	01.05.2013	30.04.2016
8	SIA "Parādu uzraudzības Centrs Castovanni"	PA-2013-008	01.05.2013	30.04.2016
9	SIA "Balt Risk"	PA-2013-009	02.05.2013	01.05.2016
10	SIA "Konsultatīvā sabiedrība "Conventus""	PA-2013-010	07.05.2013	06.05.2016
11	SIA "PAUS KONSULTS"	PA-2013-011	08.05.2013	07.05.2016
12	SIA "Hiponia"	PA-2013-012	10.05.2013	09.05.2016
13	SIA "Regnuss inkasso"	PA-2013-013	14.05.2013	13.05.2016
14	SIA "Melnā lapa"	PA-2013-014	17.05.2013	16.05.2016
15	SIA "ARVIK"	PA-2013-015	10.06.2013	09.06.2016
16	SIA "Intentus Inkaso"	PA-2013-016	11.06.2013	10.06.2016
17	SIA "Neilanders"	PA-2013-017	18.09.2013	17.09.2016
18	SIA "Baltijas Parādu Piedziņas Centrs"	PA-2013-018	24.09.2013	23.09.2016
19	Ārvalsts komersanta PlusPlus Batlic OU filiāle Latvijā	PA-2013-019	25.10.2013	24.10.2016
20	SIA "RIDA COMPANY"	PA-2013-020	21.11.2013	20.11.2016
21	SIA "ExpressInkasso"	PA-2013-021	18.12.2013	17.12.2016
22	SIA "KDB"	PA-2014-001	03.01.2014	02.01.2017
23	SIA "Darījumu drošības centrs"	PA-2014-023	04.07.2014	03.07.2017
24	SIA "Personu drošības kontroles sistēmas"	PA-2014-003	22.10.2014	21.10.2017
25	SIA "Gelvora"	PA-2014-004	10.12.2014.	09.12.2017
26	SIA "Pieejami juridiskie pakalpojumi"	PA-2015-001	15.05.2015.	14.05.2018
27	SIA "INKASSO"	PA-2015-002	11.06.2015	10.06.2018
28	SIA "Verdikts"	PA-2015-003	05.10.2015	04.10.2018

PTAC saņēma un apkopoja informāciju par 2015.gadā 1.pusgadā sniegtajiem parāda atgūšanas pakalpojumiem no 23 parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzēja, bet par 2015.gada 2.pusgadā sniegtajiem parāda atgūšanas pakalpojumiem - no 25 parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzējiem.¹

¹ SIA „Intentus inkasso” 2015.gadā nav veicis parādu atgūšanu no patērētājiem.

SIA “Arvik” nav iesniedzis datus par 2015.gadā veikto parādu atgūšanu no patērētājiem, jo komersantam objektīvu apstākļu dēļ nav pieejami dati, taču neiesniegto datu apjoms būtiski neietekmē konkrētos nozares darbības rādītājus.

SIA „INKASSO” speciālo atļauju (licenci) saņēma 2015.gada 11.jūnijā un parādu atgūšanu uzsāka 2015.gada 2.pusgadā, līdz ar to dati ir iesniegti par 2015.gada 2.pusgadu.

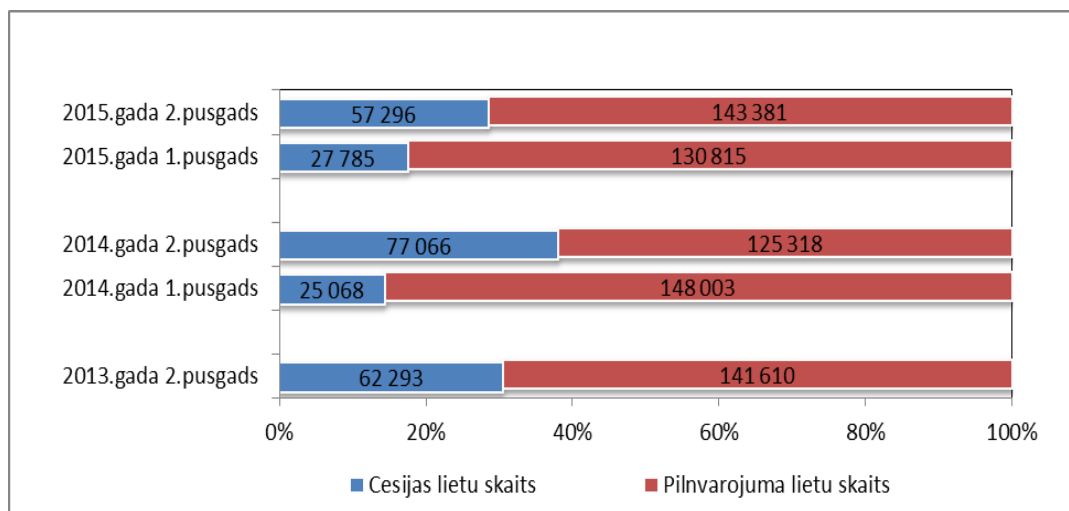
SIA „Verdikts” speciālo atļauju (licenci) saņēma 2015.gada 5.oktobrī un datus iesniedza par 2015.gada 2.pusgadu.

SIA „Gelvora” speciālo atļauju (licenci) saņēma 2014.gada 10.decembrī, bet ārpustiesas parādu atgūšanas pakalpojuma sniegšanu uzsāka 2015.gadā, ieguldot tajā UAB „Gelvora” filiāli Latvijā kā organizatoriski saimniecisku vienību.

Parādu atgūšanai nodoto parādu (lietu) skaits

2015.gada 1. un 2.pusgadā kopskaitā ārpusstiesas parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējiem tika nodotas atgūšanai 359 277 parādu piedziņas lietas par kopējo summu 236,935 milj.eiro (1.att.).

Nemainīgi kā iepriekšējā gadā, arī 2015.gadā lielākā daļa parāda lietu ir nodotas uz pilnvarojuma pamata un krietni mazāks ir cesijas ceļā nodoto lietu skaits. Cesijas darījumus pārsvarā slēguši tikai parādu atgūšanas nozares lielākie dalībnieki, bet pārējie tirgus dalībnieki atguvuši parādus uz pilnvarojuma pamata. Tā 2015.gada 1.pusgadā cesijas darījumus slēguši astoņi pakalpojumu sniedzēji, bet 2015.gada 2.pusgadā desmit pakalpojuma sniedzēji.

1.att. Parādu atgūšanai nodoto lietu skaits

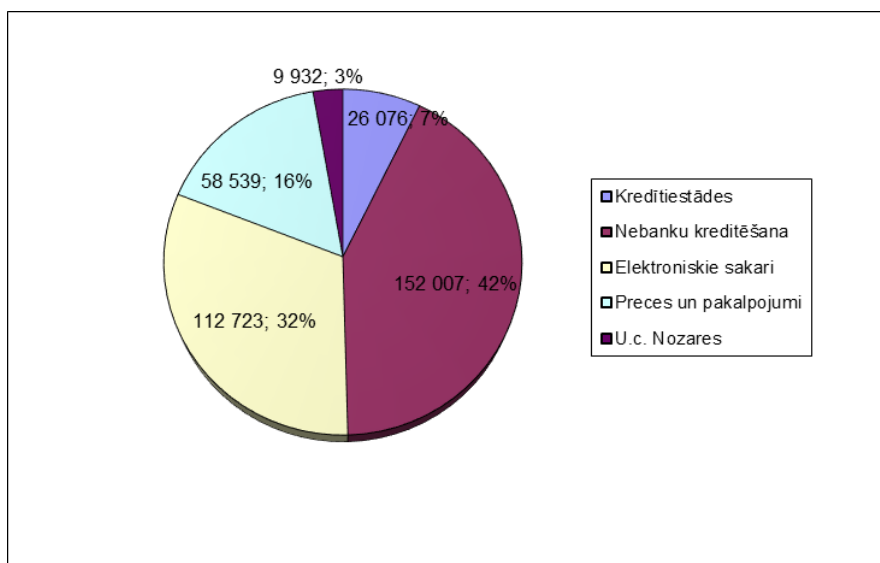
2015.gada 1. un 2.pusgadā, noslēgto cesijas darījumu rezultāta parāda atgūšanai tika nodota 85 081 parādu lieta par kopējo summu 110,140 milj. eiro., savukārt 274 196 parādu lietas par kopējo summu 126,795 milj. eiro tika nodotas uz pilnvarojuma pamata. 2015.gadā uz pilnvaras pamata nodots par 222,28 % vairāk parādu lietas nekā uz cesijas pamata.

Parādu atgūšanai nodoto parādu (lietu) skaits dalījumā pa nozarēm

Sākot ar 2015.gadu, PTAC uzsāka apkopot parādu atgūšanai nodoto parādu (lietu) skaitu dalījumā pa nozarēm. PTAC nav pieejami vēsturiskie dati par ārpusstiesas parādu atgūšanai nodotajām lietām dalījumā pa nozarēm 2014.gadā un 2013.gada 2.pusgadā, līdz ar to nav iespējams iegūt datu dinamikas analīzi un tā tiks veikta nākamajos pārskata periodos.

Analizējot 2015.gadā ārpusstiesas parādu atgūšanai nodotās lietas dalījumā pa nozarēm (2.att.), redzams, ka visvairāk lietu parādu atgūšanai 2015.gadā ir nodevuši nebanku kredītētāji, proti, 42% jeb 152 007 lietas no kopējā 2015.gadā nodoto lietu skaita par kopējo summu 111,775 milj. eiro.

Otrajā vietā pēc nodoto lietu skaita ir elektronisko sakaru pakalpojuma sniedzēji ar 31% jeb 112 723 ārpusstiesas parādu atgūšanai nodotām parādu lietām par kopējo summu 17,370 milj. eiro, kam seko preču un pakalpojumu sniedzēji ar 16% jeb 58 539 lietām par kopējo summu 14,036 milj. eiro. un kredītiestādes ar 7% jeb 26 076 parādu ārpusstiesas atgūšanai nodotām lietām par kopējo summu 81,796 milj. eiro.

2.att. Parādu atgūšanai nodoto lietu skaits 2015.gadā dalījumā pa nozarēm

Vērojams, ka visaktīvāk parādu atgūšanu ārpustiesas ceļā izmanto nebanku kreditētāji, ko apliecina arī lielais nodoto parādu lietu skaits. Jāņem gan vērā, ka šīs nozares viena no iezīmēm ir pakalpojuma sniegšanas ātrums jeb kredīta saņemšanas ātrums, kas ir viens no iemesliem, kāpēc patērētājs, iespējams, bieži vien nepārdomājot un neizvērtējot savas iespējas saņemto kredītu atdot, no aizņēmēja kļūst par parādnieku.

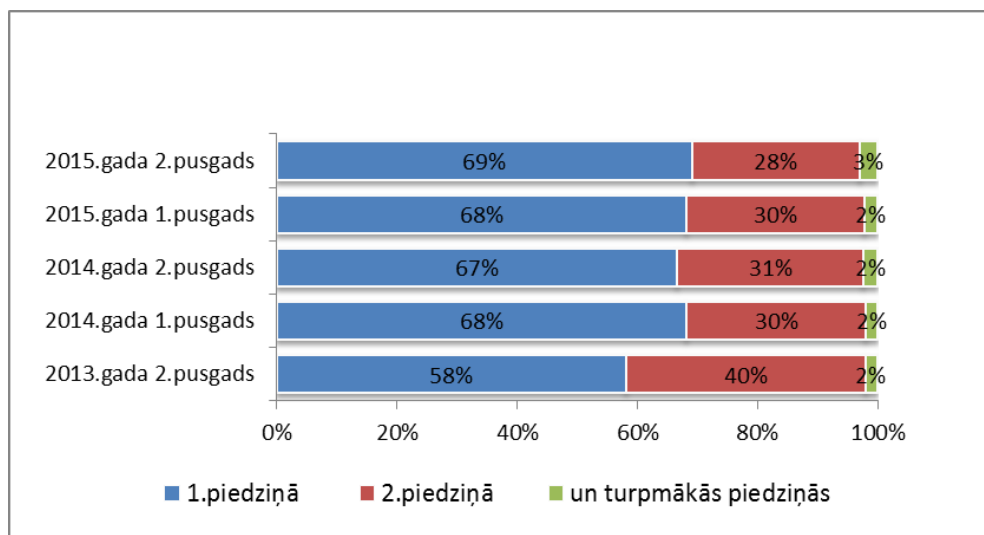
Vienlaikus, ņemot vērā nebanku kreditēšanas pakalpojuma sniedzēju PTAC iesniegtos datus par 2015.gada darbības rādītājiem, jāsecina, ka turpina samazināties ilglaicīgi kavēto kredītu apjoms nebanku kredītdevēju portfelī, kas saistīts ar kredītētāju rīcību saistībā ar kavēto saistību norakstīšanu vai cedēšanu. Taču jāņem vērā, ka secināt to, vai un kā normatīvo aktu regulējuma izmaiņas ir ietekmējušas ārpustiesas parādu atgūšanas nozari un tieši iespējamo parādnieku skaita samazinājumu, varēs vērtēt vēl tikai pēc pāris gadiem.

Aktīvi ārpustiesas parādu atgūšanas pakalpojumus izmanto arī elektronisko sakaru pakalpojumu sniedzēji. Šajā tirgus segmentā vērojams, ka elektronisko pakalpojumu sniedzēji ir pārdomāti izstrādājuši un ieviesuši uzņēmumu iekšējās kārtības, kādā veidā, cik ilgstoši un cik bieži patērētājs tiek informēts par kavētajiem maksājumiem, līdz nesamaksātais rēķins tiek nodots atgūšanai ārpustiesas parādu atgūšanas pakalpojumu sniedzējam. Redzams, ka gan elektronisko sakaru, gan preču un pakalpojumu sniedzēji izmanto ārpustiesas pakalpojumu sniedzēju sniegtos pakalpojumus, tādējādi, neieguldot savu uzņēmumu naudu un cilvēkresursus parādu atgūšanas procesā.

Salīdzinoši neliels ir no kredītiestādēm nodoto parāda lietu skaits, kas skaidrojams ar šīs nozares specifiku un to, ka kredītiestādēs ir izveidotas savas parādu atgūšanas struktūrvienības, kas uzrauga un kontrolē kavētos maksājumus un parādniekus, un līdz ar to liela daļa patērētāju parādu nenonāk pie ārpustiesas parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzējiem.

Apkalpoto parādu (lietu) skaits dalījumā pa piedziņas etapiem

Būtiskas izmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo pārskata periodu nav vērojamas attiecībā uz apkalpoto parāda lietu skaitu un iedalījumu. 2015.gada 1.pusgadā tāpat kā 2014.gada 1.pusgadā 68% lietas apkalpotas 1.piedzīnā, 2.piedzīnā 30% lietas un turpmākajās piedziņās 2% lietas. Savukārt 2015.gada 2.pusgadā vērojams, ka nedaudz palielinājies 1.piedzīnā apkalpoto lietu skaits un tas sastāda 69% lietas, 2.piedzīnā apkalpotas 28% lietas un 3% lietas turpmākās piedziņās (3.att.).

3.att. Apkalpoto lietu skaits

Taču, jāņem vērā, ka ne visiem parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzējiem ir pieejama informācija, vai konkrētais parāds ir bijis jau iepriekš atgūšanā pie citiem parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzējiem. Līdz ar to apkopotajai informācijai ir tikai informatīvs raksturs.

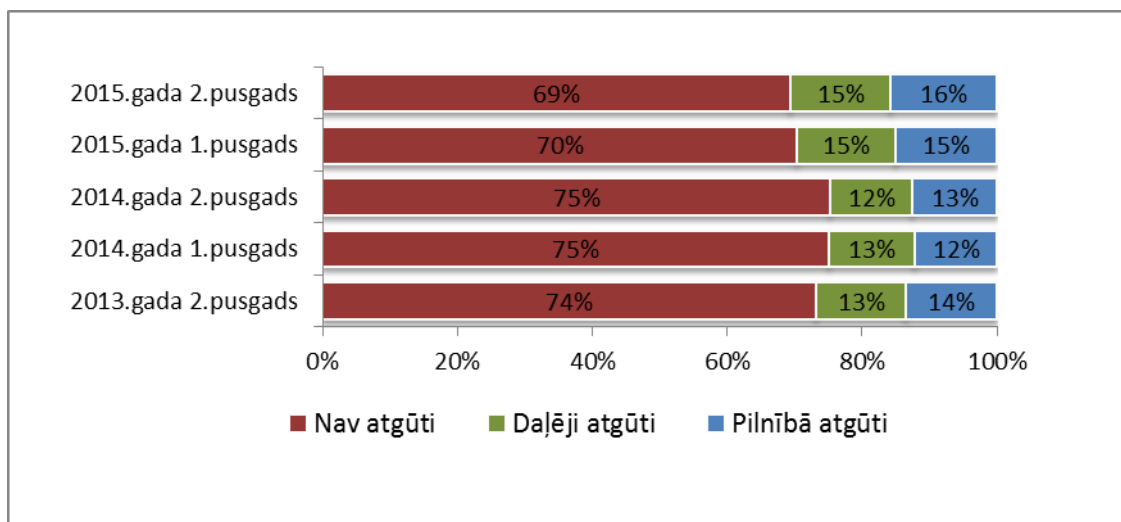
Vienlaikus norādāms, ka, gan, analizējot PTAC saņemtajās patērētāju sūdzībās norādīto informāciju par ārpusstiesas parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzēju darbību, gan pašu pakalpojuma sniedzēju sniegto informāciju par parādu atgūšanā sektora attīstības tendencēm, vērojams, ka nākotnē varētu pieaugt otrajā un turpmākās piedziņās nodoto lietu skaits, jo arvien biežāk pakalpojuma sniedzēji, nespējot atgūt noteiktus parādus, parādu lietas uz pilnvarojuma pamata nodod atgūšanai kādai citai parādu atgūšanas sabiedrībai.

Atgūto parādu (lietu) skaits

Positīvas iezīmes vērojamas atgūto parāda lietu skaitā, proti, 2015.gada 2.pusgadā salīdzinājumā ar 2014.gada 2.pusgada rādītājiem par 3 procenta punktiem pieaudzis pilnībā un daļēji atgūto parādu lietu skaits un attiecīgi samazinājies neatgūto parādu lietu skaits.

2015.gada 1.pusgadā no kopskaitā 850 400 parādu lietām ir pilnībā atgūti parādi 15% jeb 127 186 parādu lietās, 15% jeb 125 061 lietā parāds ir atgūts daļēji, bet 70% jeb 598 153 ārpusstiesas parāda atgūšanai nodotās lietas vēl nav atgūtas.

Savukārt 2015.gada 2.pusgadā no kopskaitā 945 897 parādu lietām 149 099 lietās jeb 16% no kopējā lietu skaita ir pilnībā atgūti parādi, 140 769 lietas jeb 15% no kopējā lietu skaita parādi ir atgūti daļēji, bet 69% jeb 656 029 ārpustiesas parāda atgūšanai nodotās lietas vēl nav atgūtas (4.att.).

4.att. Atgūto parādu (lietu) skaits dalījumā pēc lietu skaita

Atgūto un daļēji atgūto parādu lietu skaita pieaugums varētu tikt vērtēts kā pozitīvs rādītājs tam, ka ieviestie nozari regulējošie normatīvie akti ir ne tikai sakārtojuši pašu nozari un radījuši vienotu pieeju un noteikumus ārpustiesas parādu atgūšanā pakalpojuma sniedzējiem, bet arī sekmējuši patērētāju izpratni par ārpustiesas parādu atgūšanu un iespējamām sekām gadījumos, ja parāds netiek maksāts - piemēram, parādnieks tiek iekļauts pakalpojuma sniedzēja parādvēstures datubāzē, kas bieži vien var būt par pamatu komersantu atteikumam patērētājam kādas preces vai pakalpojuma iegādei.

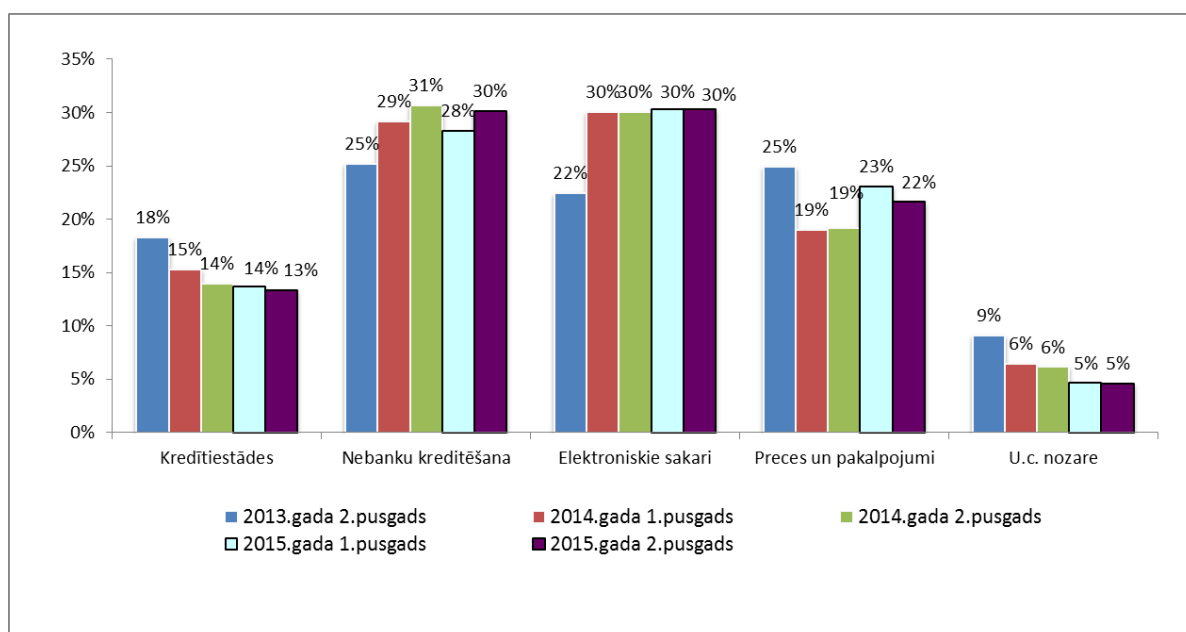
Neskatoties uz pozitīvo tendenci, lielais neatgūto parādu lietu skaits joprojām ir ievērojams. Vienlaikus jāņem vērā, ka ārpustiesas parādu atgūvēju parādu portfeli ir iekļauti arī tādi parādi, kas ilgstošu laika periodu, kas var būt mērāms gados, tiek tikai uzraudzīti un lietas noteiktu apsvērumu dēļ netiek slēgtas vai arī nenotiek parāda atgūšana tiesas ceļā. Tas skaidrojams ar konkrētās nozares specifiku, jo ne visos gadījumos parādniekam ir iespēja nekavējoties segt savas parādsaistības, bieži vien tas notiek pēc ilgāka laika posma, kad uzlabojas parādnieka maksātspēja.

Kopējā parādu portfeli esošo parādu (lietu) skaits dalījumā pa nozarēm

Analizējot kopējo parādu portfeli dalījumā pa nozarēm, kuras nodod savu klientu parādu lietas atgūšanai pakalpojuma sniedzējiem, 2015.gadā parāda lietu apjomā nav vērojams būtiskas izmaiņas attiecībā pret 2014.gadu. Lielākais parāda atgūšanai nodoto lietu skaita pieaugums ir preču un pakalpojumu nozarē, savukārt samazinājums vērojams no kredītiestādēm nodoto lietu un no citām nozarēm parādu atgūšanai nodoto lietu skaitā (5.att.).

Uz 2015.gada 30.jūniju kopējo parādu portfeli sastāda 880 744 parādu lietas, no kurām 30% jeb 266 901 lieta ir elektronisko sakaru (internets, telekomunikācijas) nozarē, 28% jeb 249 424 lietas nebanku kreditēšanas nozarē, 23% jeb 203 318 lietas par precēm un pakalpojumiem, 13% jeb 120 342 lietas, kas saņemtas no kredītiestādēm un 5% jeb 40 759 lietas citās nozarēs.

Savukārt uz 2015.gada 31.decembri kopējā parādu portfelī iekļautas 956 797 parādu lietas, no kurām 30% jeb 290 361 lieta ir elektronisko sakaru (internets, telekomunikācijas) nozarē, 30% jeb 288 226 lietas nebanku kreditēšanas nozarē, 22% jeb 206735 lietas par precēm un pakalpojumiem, 13% jeb 127 725 lietas, kas saņemtas no kredītiestādēm un 5% jeb 43 750 citās nozarēs.

5 att. Kopējā parādu portfelī esošo parādu (lietu) skaits izteikts procentuāli dalījumā pa nozarēm

Vērtējot kopējo parādu portfeli dalījumā pēc lietu skaita, secināms, ka nemainīgi aktīvi ārpusstiesas parādu atgūšanai patērētāju parādu lietas nodod elektronisko sakaru nozari un nebanku kredītētāji, ko varētu skaidrot ar veiksmīgu sadarbību starp šo nozaru pārstāvjiem. Vienlaikus vērojams parādu lietu skaita pieaugums preču un pakalpojumu nozarē.

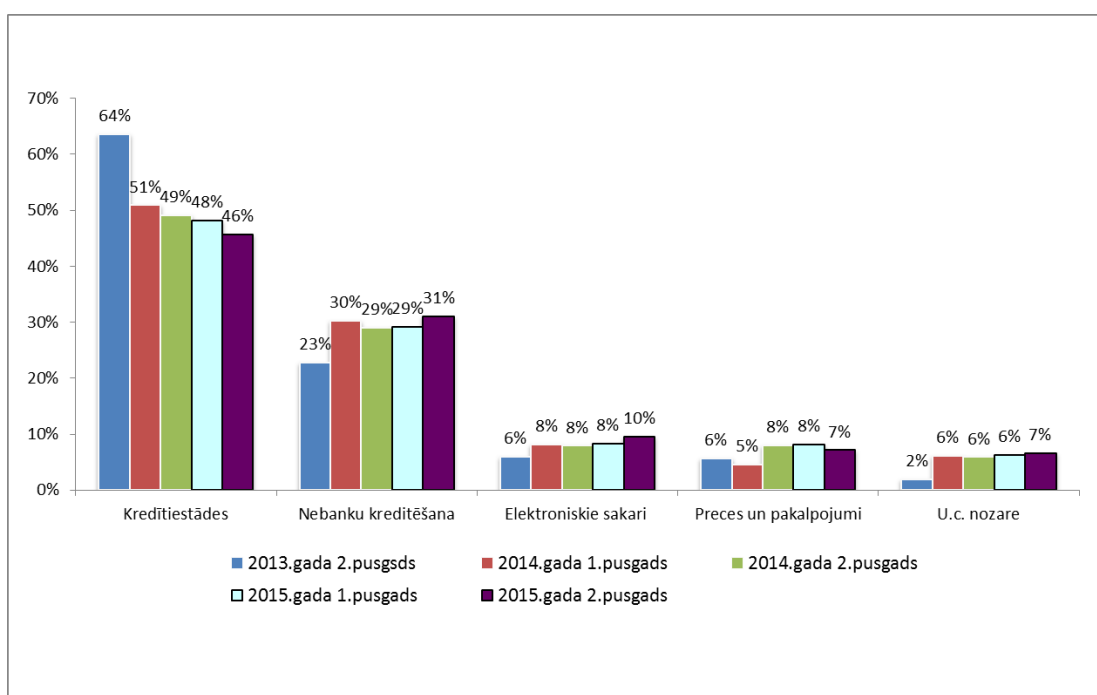
Jāsecina, ka parāda ārpusstiesas atgūšanai nodoto lietu skaita pieaugums saistāms arī ar to, ka arvien biežāk konkrētajās nozarēs darbojušies uzņēmumi, kā izdevīgāko risinājumu uzņēmuma naudas līdzekļu atgūšanā, izvēlas tieši ārpusstiesas parādu atgūšanas pakalpojumu sniedzēju pakalpojumus, tādējādi, netērējot sava uzņēmuma naudas un cilvēku resursus.

Kopējā parādu portfelī esošo parādu (lietu) summas apmērs (eiro) dalījumā pa nozarēm

Analizējot ārpusstiesas parādu atgūšanas pakalpojumu sniedzēju sniegtos datus par kopējo parādu portfeli pēc parādu summas apmēra, secināms, ka uz 2015.gada 31.decembri kopējais parādu portfelis sastādīja 582,952 milj. eiro, kas ir par 5,99% vairāk nekā 2014.gada 31.decembrī (549,986 milj. eiro) (6.att.). Salīdzinājumā ar iepriekšējā gada datiem vērojams mērenāks parādu portfeļa apmēra tempa pieaugums, kas pirmšķietami varētu liecināt par patērētāju maksāspējas uzlabošanos, kā arī uzņemto saistību izpildes kvalitātes uzlabošanos, kā rezultātā maksājumi tiek veikti noteiktajos termiņos un lietas nenonāk līdz ārpusstiesas parādu atgūšanai.

2015.gada 30.jūniju kopējais parādu portfelis sastādīja 537,601 milj. eiro, ko veidoja 258,774 milj. eiro jeb 48% no kredītiestādēm nodotie parādi, 156,941 milj. jeb 29,19% parādi, kas nodoti atgūšanai no nebanku kreditēšanas nozares, 8% jeb 44,660 milj. eiro no elektronisko sakaru nozares nodotie parādi, 8% jeb 43,712 milj. eiro preču un pakalpojumu nozarē un 6% jeb 33,512 milj. eiro citās nozarēs.

Savukārt 2015.gada 2.pusgadā no kopējā parādu portfeļa, kas sastādīja 582,952 milj. eiro, dalījumā pa nozarēm ir sekojošs sadalījums – 266,050 milj. eiro jeb 46% no kredītiestādēm nodotie parādi, 180,953 milj. eiro jeb 31% no nebanku kreditēšanas nozares nodotie parādi, 55,446 milj. eiro jeb 10% no elektronisko sakaru nozares nodotie parādi, 41,702 milj. eiro jeb 7% prešu un pakalpojumu nozares nodotie parādi un 38,800 milj. eiro jeb 7% citās nozarēs.

6.att. Kopējā parādu portfeļa summas apmērs (eiro) izteikts procentuāli dalījumā pa nozarēm

Analizējot pakalpojuma sniedzēju sniegtos datus, secināms, ka arī 2015.gadā tāpat kā iepriekšējā pārskata periodā parādu summas apmēra samazinājums kopējā parādu portfelī vērojams tikai no kredītiestādēm nodotajiem parādiem, bet pārējās nozarēs parādu summas apmērs ir pieaudzis.

Vienlaikus secināms, ka, ņemot vērā nebanku kreditēšanas pakalpojuma sniedzēju PTAC iesniegtos datus par 2015.gada darbības rādītājiem attiecībā par distances kredītiem ar atmaksu vienā maksājumā un būtisko pieaugumu to kredītu skaitam, kas pagarināti trīs un vairāk reizes, šāda tendence pirmšķietami var liecināt par no nebanku kreditēšanas sektora nodoto parāda lietu skaita un summas pieaugumu ārpusstiesas parādu atgūšanas kopējā parādu portfelī arī nākamajos gados. Līdz ar to secināms, ka tikai stingrāks normatīvo aktu regulējums un pēc iespējas augstāka patērtētāju finanšu pratība var būt par pamatu parādu saistību būtiskam samazinājumam.